

„Polis” – pismo o sztuce życia publicznego
nr 27 (4/1998), Warszawa 1998

„Polis” nie po raz pierwszy cały numer poświęciło tematyce żydowskiej. W numerze 21. pisano o Holokauście. W numerze 27. redakcja proponuje szereg artykułów o podobnej tematyce. Cały numer podzielony jest na 5 bloków tematycznych: „Marzec ’68”, „Pamięć o Holokauście”, „Antysemityzm”, „Dialog chrześcijańsko-żydowski” i „Integracja europejska”.

W pierwszym bloku tematycznym, w wywiadzie z drem Stanisławem Krajewskim, możemy przeczytać o różnorodnych skutkach marca 1968 r. „Polis” przedstawia zapis rocznicowej dyskusji na ten temat, która odbyła się 1 marca 1998 r. w Domu Literatury w Warszawie. Wśród uczestników tego spotkania byli m.in. dr Stanisław Krajewski, socjolog Paweł Śpiwak, architekt i polityk AWS Czesław Bielecki, Stefan Morawski, Jerzy Szacki i Piotr Matywiecki. Dyskutanci mówili m.in. o zubożeniu kultury i nauki polskiej po 1968 r., a także o tym, że nie potrafimy rozmawiać z Żydami na temat wydarzeń marcowych. Podkreślili, że antysemityzm, który pojawia się w „Naszej Polsce” i „Myśli Polskiej” jest trwałym dziedzictwem PRL-u. Zwracali uwagę na przerwanie ciągłości świadomości żydowskiej, bo obecnie polskim Żydem jest ten, kto się za takiego uważa.

Drugi blok tematyczny to „Pamięć o Holokauście”. „Polis” drukuje tu artykuł Dawida Warszawskiego (Konstantego Geberta) pt. „Mieszkając na ziemi popiołów”. Jest to próba odpowiedzi na pytanie, jak rozwiązać problem krzyży na Żwirowisku w Oświęcimiu. Autor pisze, że to Europa wydała Niemcom Żydów na zagładę. Krzyż nie jest dla Żydów symbolem miłości, tak jak gwiazda Dawida nie jest symbolem miłości dla Palestyńczyków. Krzyż nie został także postawiony przeciwko Żydom. Zbigniew Janczewski w swoim „Liście” polemizuje z Dawidem Warszawskim. Pisze, że nie można dzielić ludzi na podstawie narodowości. Przestrzega, aby młodych ludzi nie zarazić bakcylem nienawiści. Również Henryk Dyszko w artykule „Wspólny popiół, inna pamięć” nie zgadza się z redaktorem „Midrasza”, że Europa wydała Żydów Niemcom na zagładę. Precyzuje sprawców zbrodni Holokaustu i późniejszych pogromów. Ks. Stanisław Musiał SJ w „Prawdzie o oświęcimskim krzyżu” pisze, że postawienie krzyża przy oświęcimskim Żwirowisku to postawienie opinii publicznej przed faktem dokonanym. Bez zgody muzeum i władz kościelnych. Celem postawienia krzyża było nadanie Żwirowisku statusu sakralnej nietykalności. Zdaniem autora, miejsce męczeństwa powinno być upamiętnione na drodze dialogu z Żydami. Przykładem takiego kompromisowego rozwiązania jest porozumienie genewskie z 1987 r. w sprawie klasztoru karmelitanek. „Polis” drukuje także przegląd publikacji, które pojawiły się na łamach czołowych polskich gazet na temat konfliktu w Oświęcimiu. „Wokół krzyży na Żwirowisku” zawiera wypowiedzi autorytetów świeckich i kościelnych na ten temat.

Polecam lekturę tego działu szczególnie tym, którzy chcieliby sobie wyrobić opinię na temat konfliktu wokół oświęcimskiego Żwirowiska.

W trzecim bloku tematycznym, „Antysemityzm”, socjologowie Mirosław Kofta i Grzegorz Sędek w swoim artykule definiują stereotyp grupowy. Podkreślają, że stereotyp grupowy (np. antysemityzm) jest bardzo sztywny i powoli zmienia system wiedzy jednostki. Badania tych socjologów przeprowadzone przed wyborami parlamentarnymi w 1991 r. pokazują, że istnieje zależność między bliskością wyborów parlamentarnych a wzrostem uprzedzeń rasowych. Rafał Degiel przedstawia rozwój antysemityzmu w Europie i w Polsce do połowy XVI wieku w artykule „Narodziny czarnej legendy”. Magda Nowak w „Katechezie” opisuje typową lekcję religii w jednym z warszawskich liceów, gdzie omawiano problem antysemityzmu i jak trudno w klasie rozmawiać na ten temat.

W czwartym bloku tematycznym, „Dialog chrześcijańsko-żydowski”, ksiądz Stanisław Musiał SJ przedstawia poglądy Kościoła katolickiego na temat antysemityzmu. Odpowiada na pytania, jak Kościół rozlicza się ze swojej niechlubnej przeszłości z czasów II wojny światowej. W tym numerze „Polis” znajdziemy też spis wszystkich publikacji na tematy żydowskie, które ukazały się tam od 1997 r.

Ostatni dział to „Integracja europejska”. Tutaj można się dowiedzieć ciekawych rzeczy na temat kultury w Unii Europejskiej i prawa wspólnotowego. Artykuł Jerzego Stańczyka prezentuje ugrupowania subregionalne w Europie Środkowej. W ostatnim numerze „Polis” można się także dowiedzieć, czy warto studiować europeistykę na Uniwersytecie Warszawskim.

Redaktorzy „Polis” w 27. numerze swojego pisma poruszają wiele tematów. Warto go przeczytać, aby poszerzyć swoją wiedzę na temat antysemityzmu i marca 1968 r.

AGATA PODGÓRSKA